ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣ ପ୍ରଦୀପଃ

ନବମ ଶ୍ରେଣୀ

ଓଡ଼ିଆପୋର୍ଟାଲ.ଇନ୍‌ଙ୍କର
ପାଠାଗାର
Pathagara.OdiaPortal.IN

ଶବ୍ଦରୂପମ୍
ଧାତୁରୂପମ୍
ସନ୍ଧିଃ
ବିଭକ୍ତିଃ
ବର୍ଣ୍ଣଃ

ତମସୋ ମା ଜ୍ୟୋତିର୍ଗମୟ

ପ୍ରକାଶିକା
ମାଧ୍ୟମିକଶିକ୍ଷାପରିଷଦ୍, ଓଡ଼ିଶା

ସଂସ୍କୃତବ୍ୟାକରଣପ୍ରଦୀପଃ

ନବମଶ୍ରେଣୀନିମିତ୍ତମ୍

ପ୍ରକାଶିକା

ମାଧ୍ୟମିକଶିକ୍ଷାପରିଷଦ୍, ଓଡ଼ିଶା

ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣ ପ୍ରଦୀପଃ

ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ

ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ୍ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ

(ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷାପରିଷଦ୍, ଓଡ଼ିଶା)

ଲେଖକ ମଣ୍ଡଳୀ :

ସମୀକ୍ଷକ : **ପ୍ରଫେସର ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ଦାଶ**

ଲେଖକ ଓ ସଂକଳକ : **ଡକ୍ଟର ନାରାୟଣ ପ୍ରସାଦ ଦାଶ**
ଡକ୍ଟର ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ
ଡକ୍ଟର ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ
ଡକ୍ଟର କାଳୀପ୍ରସନ୍ନ ଶତପଥୀ

ସଂଯୋଜକ : **ଶ୍ରୀ ନୃସିଂହ ଚରଣ ପଣ୍ଡା**

ଅକ୍ଷର ସଂଯୋଜନା : **ବାଣୀ ପ୍ରେସ୍**
ତୁଳସୀପୁର, କଟକ - ୮

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ - ୨୦୧୨/୨,୦୦,୦୦୦
୨୦୧୫ / ୫୦,୦୦୦
୨୦୧୬ / ୧,୦୦,୦୦୦ / ୫୦,୦୦୦ / ୧,୫୦.୦୦୦

ମୁଦ୍ରଣ : ଏକାମ୍ର ପ୍ରେସ୍, ଭୁବନେଶ୍ୱର
ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗରାଜ ଅଫ୍‌ସେଟ୍, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ମୂଲ୍ୟ : **୪୪.୦୦ (ଚଉରାଳିଶି ଟଙ୍କା ମାତ୍ର)**

ମୁଖବନ୍ଧ

ରାଷ୍ଟ୍ରିୟ ପାଠ୍ୟଚର୍ଯ୍ୟା ରୂପରେଖା (NCF - 2005) ଅନୁସରଣରେ ରାଜ୍ୟ ପାଠ୍ୟଚର୍ଯ୍ୟା ରୂପରେଖା (SCF - 2007) ପରିକଳ୍ପିତ ହୋଇଛି । ପାଠ୍ୟ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଛାତ୍ରାଭିମୁଖୀ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୁରୁଣା 'ଘୋଷବନ୍ତ ବଳବନ୍ତ' ରୀତିକୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇ ଅଭ୍ୟାସମୂଳକ ତଥା ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ ମାନବ ସମ୍ବଳର ସଦୁପଯୋଗ ହୋଇପାରିବ । ବିଶ୍ୱର ଏକ ପ୍ରାଚୀନତମ ବିଜ୍ଞାନସମ୍ମତ ସମୃଦ୍ଧଭାଷା ଭାବରେ ସଂସ୍କୃତଭାଷାର ମହତ୍ତ୍ୱ ସୁବିଦିତ । ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ ସଂସ୍କୃତକୁ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଏବଂ ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ଭାଷା ରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ଭାରତୀୟ ଜନଜୀବନ, ଜ୍ଞାନବିଜ୍ଞାନ, ସଂସ୍କୃତି, ଜାତୀୟ ସଂହତି, ରାଜନୀତି, ଇତିହାସ, ଭୂଗୋଳ ତଥା ଚିକିତ୍ସା ପ୍ରଭୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ ବେଦ ଉପନିଷଦ୍ କାବ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରପୁରାଣ ଓ ନୀତିଶ୍ଳୋକାବଳୀର ସାର୍ବକାଳିକ ଅନୁଶୀଳନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛି । ସଂସ୍କୃତଭାଷା ବ୍ୟାକରଣଶାସ୍ତ୍ରର ବୈଜ୍ଞାନିକନିୟମାବଳୀରେ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହା ସ୍ୱାଭାବିକ ପରିଷ୍କୃତ ବା ମାର୍ଜିତଭାଷା ଭାବରେ ବିଶ୍ୱର ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନୀ ଓ ଗବେଷକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଅଛି । ରାଜ୍ୟ ପାଠ୍ୟଚର୍ଯ୍ୟାରେ ସଂସ୍କୃତକୁ ଉଚ୍ଚପ୍ରାଥମିକ ଓ ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍ତରରେ ତୃତୀୟଭାଷା ରୂପେ ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ସଂସ୍କୃତଶିକ୍ଷାକୁ ସହଜ ଓ ସୁଗମ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟାକରଣଜ୍ଞାନ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ମାଧ୍ୟମିକସ୍ତରର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଆଧାରକରି ନବମଶ୍ରେଣୀପାଇଁ ନୂତନ ଭାବରେ ଏକ ଅଭ୍ୟାସମୂଳକ ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂସ୍କୃତବ୍ୟାକରଣପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି ।

ଏହି ବ୍ୟାକରଣପୁସ୍ତକ ଭାଷାର ନିୟାମକ ନ ହୋଇ ଭାଷାର ସାବଲୀଳ ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ପ୍ରବାହକୁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଏବଂ ଶିକ୍ଷକଶିକ୍ଷିକାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଜରେ ଲୋକପ୍ରିୟ କରାଇପାରିଲେ ବ୍ୟାକରଣଶିକ୍ଷାର ମୌଳିକଲକ୍ଷ୍ୟ ସଫଳ ହେବ । 'ସଂସ୍କୃତବ୍ୟାକରଣପ୍ରଦୀପଃ' ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରକାଶନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତ ବିଦ୍ୱାନ୍ ଲେଖକମଣ୍ଡଳୀ ସଂଯୋଜକ ଏବଂ ମୁଦ୍ରଣାଳୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶା ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ପକ୍ଷରୁ ହାର୍ଦ୍ଦିକ କୃତଜ୍ଞତା ଓ ସାଧୁବାଦ ଜଣାଉଛି ।

ସଭାପତି

ମାଧ୍ୟମିକଶିକ୍ଷାପରିଷଦ୍, ଓଡ଼ିଶା

ଅନୁକ୍ରମଣିକା

କ୍ରମାଙ୍କ	ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠାଙ୍କ
୧।	ବର୍ଣ୍ଣ	୧
୨।	ପାରିଭାଷିକଶବ୍ଦ	୬
୩।	ପଦ ପ୍ରକରଣ	୯
୪।	ଲିଙ୍ଗ, ବଚନ ଓ ପୁରୁଷ ପ୍ରକରଣ	୧୪
୫।	ଣତ୍ୱବିଧି	୧୬
୬।	ଷତ୍ୱବିଧି	୧୯
୭।	ସନ୍ଧିପ୍ରକରଣ	୧୯
୮।	ଶବ୍ଦରୂପ	୪୧
୯।	ଧାତୁପ୍ରକରଣ	୮୦
୧୦।	କାରକ ଓ ବିଭକ୍ତି	୧୨୧

ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ

ପ୍ରାକ୍ କଥନ :

ଆମେ ଭାରତବାସୀ ଭାରତକୁ ଏକ ସାର୍ବଭୌମ, ସମାଜବାଦୀ, ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ରୂପେ ଗଠନ କରିବା ପାଇଁ ଦୃଢ଼ ସଂକଳ୍ପ ନେଇ ଓ ଏହାର ସମସ୍ତ ନାଗରିକଙ୍କୁ

- ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ନ୍ୟାୟ :
- ଚିନ୍ତା, ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି, ପ୍ରତ୍ୟୟ, ଧର୍ମୀୟ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଉପାସନାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା :
- ସ୍ଥିତି ଓ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗର ସମାନତାର ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ତଥା
- ବ୍ୟକ୍ତି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଐକ୍ୟ ଓ ସଂହତି ନିଶ୍ଚିତ କରି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭ୍ରାତୃଭାବ ଉତ୍ସାହିତ କରିବାକୁ

ଏହି ୧୯୪୯ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୨୬ ତାରିଖ ଦିନ

ଆମର ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ସଭାରେ ଏତଦ୍ଦ୍ୱାରା

ଏହି ସମ୍ବିଧାନକୁ ଗ୍ରହଣ ଓ ପ୍ରଣୟନ କରୁଅଛୁ ଏବଂ ଆମ ନିଜକୁ ଅର୍ପଣ କରୁଅଛୁ ।

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ (କ)
୫୧(କ) ଧାରା : ମୌଳିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ :-

୧ । ସମ୍ବିଧାନକୁ ମାନି ଚଳିବା ଓ ଏହାର ଆଦର୍ଶ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କୁ ଏବଂ ଜାତୀୟ ପତାକା ଓ ଜାତୀୟ ସଙ୍ଗୀତକୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା;

୨ । ଯେଉଁସବୁ ମହନୀୟ ଆଦର୍ଶ ଆମ ଜାତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମକୁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରିଥିଲା, ତାହାକୁ ସ୍ମରଣ ଓ ଅନୁସରଣ କରିବା;

୩ । ଭାରତର ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ, ଏକତା ଓ ସଂହତି ବଜାୟ ଏବଂ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବା;

୪ । ଦେଶର ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରିବା ଓ ଆବଶ୍ୟକସ୍ଥଳେ ଜାତୀୟ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବା;

୫ । ଧର୍ମଗତ, ଭାଷାଗତ ଏବଂ ଆଞ୍ଚଳିକ କିମ୍ବା ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ବିଭିନ୍ନତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଭାରତର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଐକ୍ୟ ଓ ଭ୍ରାତୃଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଏବଂ ନାରୀଜାତିର ମର୍ଯ୍ୟାଦାହାନୀସୂଚକ ବ୍ୟବହାର ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା;

୬ । ଆମର ସଂସ୍କୃତିର ମୂଲ୍ୟବାନ ଐତିହ୍ୟକୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଓ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା;

୭ । ଅରଣ୍ୟ, ହ୍ରଦ, ନଦୀ, ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସମେତ ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶର ସୁରକ୍ଷା ଓ ଉନ୍ନତି କରିବା ଏବଂ ଜୀବଜଗତ ପ୍ରତି ଅନୁକମ୍ପା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା;

୮ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ମନୋଭାବ, ମାନବବାଦ ଏବଂ ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ସା ଓ ସଂସ୍କାର ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କରିବା;

୯ । ସର୍ବସାଧାରଣ ସମ୍ପତ୍ତିର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ଓ ହିଂସା ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା;

୧୦ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସମଷ୍ଟିଗତ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍କର୍ଷ ସାଧନ କରିବା, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଆମ ଦେଶ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଓ କୃତିତ୍ୱର ଉଚ୍ଚତର ସୋପାନକୁ ଅବିରତ ଉନ୍ନତି କରିପାରିବ;

୧୧ । ମାତା ବା ପିତା ଅଭିଭାବକ, ତାଙ୍କର ଛଅ ବର୍ଷରୁ ଚଉଦ ବର୍ଷ ବୟସ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସନ୍ତାନ ବା ପାଳିତଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାଲାଭର ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇଦେବା ।